

Informe sobre la declaració com a Béns de Rellevància Local dels riu-raus

Autor: Comissió de Llegat Històric i Artístic

Coordinador: Jesús Huguet

Aprovació: Ple de 28 de setembre de 2007

Antecedents

El dia 11 d'abril de 2007 va tenir entrada en el registre oficial del Consell Valencià de Cultura, amb el núm. 383, l'escrit de Dª Josepa Cucó Giner, Presidenta de l'Associació Riuraus Vius, en el que sol·licitava l'inici de l'expedient per declarar Be de Rellevància Local els riu-raus valencians al mateix temps que instava al C.V.C. es dirigira als ajuntaments interessats per tal que iniciaren el procés d'inclusió d'eixes edificacions en l'Inventari General de Patrimoni Cultural.

L'escrit es va trametre a la Comissió de Llegat Històric i Artístic per tal que realitzara el corresponent informe. La Comissió, en la seua sessió del mes de maig, va encomanar al conseller Sr. Montesinos García que redactara l'oportuna exposició. Per diverses raons l'esmentat conseller va sol·licitar la col·laboració del també conseller Sr. Huguet Pascual.

Consideracions

Els riu-raus són unes construccions típiques de la zona costera valenciana, especialment de la Marina, dedicades sobre tot a guardar els atifells i canyissos que serveixen per elaborar la pansa.

Són de construcció senzilla amb unes arcades en les que guardar els canyissos amb panses en cas de pluja. El raïm, després d'escaldar-se, passa als canyissos que s'exposen al sol per secar els grans i obtindre la pansa. En cas de pluja ràpidament caldrà posar-los sota l'arcada per tal que no es banyen i es malbarate el raïm moscatell.

Els riu-raus tingueren un protagonisme rellevant en l'economia i agricultura valenciana, especialment en la Marina Alta, des mitjans del segle XIX fins ben entrat el XX. La pansa, des del port de Dénia especialment, era exportada a tot el món, en primer lloc a la Gran Bretanya (no podem oblidar que el pastís anglés per

excel·lència, el *plum cake*, s'ha pastat tradicionalment amb panses de la Marina) la qual cosa va propiciar grans inversions i presència mercantil, també social i fins i tot política, anglesa a Dénia i voltants.

Amb la caiguda de l'exportació, com a conseqüència de l'aparició de la filoxera que tan afectà la vinya i de la introducció de la pansa de Corinto (més menuda, sense pepites i de pell més fina), els riu-raus perderen bona part del seu sentit. En qualsevol cas el sistema constructiu i model de riu-rau continuà sent un referent de les construccions agràries de la Marina.

La construcció de riu-raus generà alguns edificis de considerable valor històric i sociològic. El Riu-rau del Ràfol al terme de Calp, per exemple, o el quasi desconegut al terme de Masarrojos que compta amb divuit ulls o arcades són mostra d'un tipus d'edificis singulars i dignes de ser considerats patrimoni cultural i arquitectònic.

Per altra part el nou text que s'introdueix el febrer de 2007 a la Llei de Patrimoni Cultural Valencià possibilita la ràpida intervenció municipal i autonòmica per mantenir eixe patrimoni. Així en la disposició quinta es fa referència a la consideració de Bens de Rellevància Local els panells ceràmics de més de seixanta anys, els fumerals industrials del mateix període, les barraques de l'Horta de València, els calvaris amb eixa edat, etc..... Eixa disposició per analogia podria considerar les riu-raus, això sí d'una construcció anterior als anys cinquanta del segle passat, patrimoni beneficiable de la declaració oportuna.

Conclusions

1.- D'acord amb la petició formulada per l'Associació Riuraus Vius es considera que aquestes construccions tenen entitat suficient per ser declarades Bens de Rellevància Local, sempre que reunisquen l'edat constructiva que es contempla en la modificació de la Llei 4/1998 de febrer de 2007 i segueixen les pautes arquitectòniques pròpies d'este tipus d'edificació.

2.- Tot i que la competència per iniciar el tràmit oportú de la declaració esmentada ha de ser dels ajuntaments, convidem les corporacions municipals i molt especialment les de la Marina Alta per tal que inicien el procediment per declarar B.R.L. els riu-raus que reunisquen les condicions abans assenyalades i poder incloure'ls a l'Inventari Gral. de Patrimoni Cultural Valencià.

3.- Seria convenient que la Conselleria de Cultura i Esport realitzara un catàleg dels riu-raus que poden incloure's a l'Inventari i estudiar la possibilitat que d'alguna d'aquestes construccions, cas de les esmentades en les Consideracions, s'iniciara el procediment per a una possible declaració com a Be d'Interés Cultural (B.I.C.).

4.- El Consell Valencià de Cultura formula com recomanació a les Corporacions Municipals, al terme municipal dels quals s'ubiquen riu-raus, que vetllen per conservar la tipologia arquitectònica d'aquestes edificacions adoptant les mesures necessàries perquè tant al PGOU com a les actuacions urbanístiques es respecten els elements més característics dels riu-raus.

5.- Este informe serà tramés a l'Associació peticionària, a la Conselleria de Cultura i Esport, a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies, als ajuntaments de la comarca de la Marina Alta, al de Massarrojos i a totes aquelles institucions que tinguen interés i el sol·liciten.